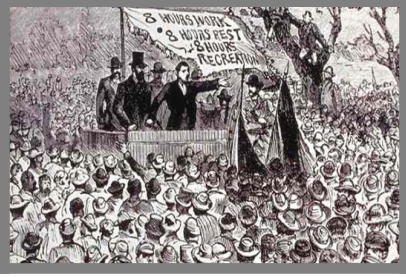

"Sosyal Demokrasi" Kuramı ve Eleştirisi II

İçeriği Yazan: [Mehmet ÇAĞIRICI](#) [1] Zaman: Salı, 28/08/2012 - 09:29

"Sosyal Demokrasi" Kuramını Tanımlayan Özellikler ve Eleştirisi

Politikadergisi portalında yayınlanan makalelerde "**Sosyal Demokrasi**" kuramı belli başlı beş savla tanımlanmaktadır:

Sav-1) Sınıfların çıkarı dengeye gelmelidir. Sosyal demokrasi emekçilerin çıkarını savunurken, öteki sınıfların yaşam hakkını yok saymaz.

Eleştiri-1) Bireysel olarak her insan için "Yaşam" hakkı kutsal ve dokunulmazdır. Ancak burada kast edilen, sosyal demokrasi tarafından emekçilerin çıkarlarının savunulması özellikle vurgulandığına göre, diğer sınıfların da var olma hakkıdır. Kapitalist bir toplumda emekçilerin yanında başka hangi sınıflar var? Biz söyleyelim; sermaye sınıfı var. Yani sosyal demokrasi açıkça olmasa bile kapitalist sınıfın varlığını şart koşuyor.

Kapitalizm gerçeğinde ise sermaye sınıfının, özellikle de sermaye sınıfının büyük holdingci, tekeli kesimi, Türkiye gibi emperyalizme bağımlı ülkelerde ise küresel finans sermaye ile sıkı işbirliği yapan büyük sermayenin **var** olması demek; emekçilerin sömürü ve baskı altında var olmaya devam etmesi, günde 12-15 saat çalışması, sosyal haklarının kısıtlı olması vs. demektir. Bugün 10 milyon emekçi ülkemizde kayıt dışı çalıştırılarak, her türlü sosyal güvence ve haktan mahrumdurlar. Asgari ücret açlık sınırının altındadır. Sosyal demokrasiye göre bu düzen böyle gitmelidir. Nasıl ki yarım hamilelik olmaz ise tıpkı onun gibi, eğer emekçilerin sömürülmesine ve ezilmesine samimi olarak karşı iseniz, işte o zaman kapitalist sınıfın en gerici, toplumsallaşmış emeği gasp eden kanadını demokratik halk iktidarında tasfiye etmek zorundasınız. Aksi halde sermaye sınıfının varlığı ile kapitalist ilişkiler ve koşulların devamından yanasınız demektir.

Sav-2) Demokratik özgürlükler sınıfsal çıkarlara kurban edilmemelidir. Sosyal demokrasi, sınıflar arası çıkar dengesini en iyi sağlayacak ortamın, siyasal haklarda eşitliğe dayalı demokratik ortam olduğu inancındadır.

Eleştiri-2) "Demokratik özgürlükler sınıfsal çıkarlara kurban edilmemelidir" ifadesi ilk okuyuşta doğru gibi izlenim yaratmasına rağmen, **yarım** doğruyu ifade ediyor. Bu ifade yarım doğru; çünkü hangi sistemde olursa olsun, demokrasinin olmazsa olmazı olan **siyasi özgürlükler** olmadan gerçek bir demokrasi olmaz. Fakat bu özgürlüklerin de bir sınırı, bir haddi var. Bu sınır, **demokrasinin kendisini ve toplumsal düzenin temel niteliklerini koruyan önlemlerdir**. Eğer özgürlükler bizzat demokratik rejime ve altındaki toplumsal sisteme karşı kötüye kullanılıyorsa, bu özgürlükler kısıtlanır. Örneğin T.C.'nin 1982 Anayasası'nın ilk üç değişmez maddelerinin yaptığı gibi.

Şimdi biz anayasamızın değiştirilemez ilk üç maddesinin egemen Türk burjuva sınıfının çıkarlarına kurban edildiğinden bahsedebilir miyiz? Çünkü bu ilk üç madde devletin ulusu ve vatani ile bir bütün oluşturduğunu, bizzat Türkiye'de var olan - çarpık ta olsa- demokrasiyi ve Türkiye Cumhuriyetinin diğer temel nitelikleri olan laikliği, hukuk ve sosyal devlet olmasını savunmaktadır. Öyle ki bu maddeler **gericiler** tarafından bir "**karşı devrim**" hamlesi ile cumhuriyet değerlerini yok edilmesine

izin vermemektedirler.

Sosyal demokrasiyi tanımlayan yukarıdaki ikinci maddenin son cümlesinde **“sınıflar arası çıkar dengesini en iyi sağlayacak ortamın, siyasal haklarda eşitliğe dayalı demokratik ortam olduğu inancındadır.”** denmektedir. Evet, doğru; siyasal haklarda eşitlik gerçekten siyasi demokratik ortam için gereklidir. Fakat çok iyi işleyen bir demokrasi de otomatik olarak **“sınıflar arası çıkar dengesini”** sağlayamaz! Çünkü siyasi demokrasi sadece yasama, yürütme ve yargının belki çok iyi işlemesi demektir. Fakat çok iyi işleyen bu demokrasi ile de emekçilerin sermaye sınıfı tarafından emeklerinin sömürülmesi ve onların ezilmesi de önlenemez. Çünkü sömürünün ve ezilmenin gerçek nedeni yönetim biçimi olarak demokrasinin iyi işleyip işlememesi değil; üretim, finans, ulaşım ve hizmet araçlarının kapitalist sınıfın tekelinde olmasıdır; yani bu iki sınıfın bir arada varlığındandır! Çözüm, devrimle sömürücü sınıfı toplumsal olarak tasfiye etmektir.

Sav-3) Devlet ideolojisiz olmalıdır. Sosyal demokrasi, güçlü sınıfların ya da toplulukların çıkarını gözetken ve ideolojisini savunan yerleşik siyasal ve hukuksal düzene, başka değişle sınıfsal devlet yapılanmasına karşıdır.

Eleştiri-3) “Devlet ideolojisiz olmamalıdır.” istemini sunmadan önce ideoloji nedir ona bakalım. İdeoloji, kısa ve genel olarak; fikirler, tasarılar, değerler ve temel ilkeleri ifade eden kavramlar sistemidir. İdeoloji bir ev ise kavram ve kategoriler, ilke ve değerler o evin odaları, duvarlarıdır vs. Nasıl ki her evin bir de temeli varsa her ideolojinin de temeli, toplumda ekonomik ve maddi çıkarlardır. Makalemizin I. bölümde materyalist tarih yorumuna göre, siyasi ve hukuki bir kurum olarak devletin bir üst yapı olduğunu, her devletin belirli bir toplum biçimlenmede ekonomik ilişkilerin temeli üzerinde kurulduğunu belirtmiştik. Siyaset ve hukuk, dolayısı ile devlet; kendi içinde sistemleştirilmiş değerleri, ilkeleri, teorileri ve fikirleri olan toplumsal kurumlardır. Yani siyasetin, hukukun ve devletin ideoloji dışı olması imkânsızdır. Bu istem, sadece kendi kendini kandırmaktır.

İdeolojisiz devlet olmaz. Her devletin mutlaka şöyle veya böyle bir ideolojisi vardır. Türkiye Cumhuriyeti devletinin de ideoloji **Kemalizm**’dir. Türkiye Cumhuriyeti’nin ideolojisini inkâr etmek demek, Kemalizm’i inkâr etmekle eş anlamlıdır.

Aynı biçimde sınıfların **reel ve nesnel** olarak var olduğu kapitalist bir toplumun devletinin de **“sınıfsal”** olmamasını beklemek saflık değilse eğer büyük bir gaflettir. Çünkü kapitalizmde reel ve nesnel olarak var olan sermaye sınıfı, özellikle sermaye sınıfının holdingci ve tekelci (ülkemizde aynı zamanda işbirlikçi) kesimi, emekçi sınıfı karşısında mutlak egemendir. Toplumun varlığını devam ettirebilmenin temel araçları olan üretim, finans, ulaşım, iletişim vs. araçlarına özel olarak sahip olan bu sınıf, özellikle bu sınıfın kalburüstü olanları ellerindeki özel sermayeleri sayesinde toplumda siyasi partiler, siyasetçiler, basın ve yayın organları üzerinde vs. emekçilerle kıyaslanamayacak ve engellenemeyecek ölçüde nüfus ve etkinlikleri vardır.

Sav-4) Bölüşüm hakça olmalıdır. Sosyal demokrasi, bireysel yeteneğin ve ulusal zenginliğe katkının farklı olduğu inancındadır. O nedenle her bireyin, ulusal üretime yeteneği ölçüsünde yaptığı katkıyla uyumlu bir pay alması gerektiğine inanır.

Eleştiri-4) Yukarıda dördüncü savda yer alan tespit ve talebe katılmamak imkânsız! Bir toplumda bölüşüm ve paylaşım gerçekten de adil ve hakça olmalıdır. Yalnız; ulusal üretime yeteneği ölçüsünde katkı yapanlar sadece emekçilerdir. Sermayedarlar, özellikle büyükleri günümüzde üretimden tamamen kopmuşlardır. Hatta bugün işletme yönetimlerini bile çoğu zaman müdürlerine veya İngilizce ifadesiyle CEO'larına bırakmışlardır. Kendileri ekonomik sıkıntılarından uzak keyifli bir yaşam sürdürürken emekçiler onlar için üretiyor, CEO'lar onlar için yönetiyorlar. Kapitalist sınıfın, özellikle tekelci ve büyüklerinin ulusal üretime hemen hemen hiçbir katkısı yoktur.

Sav-5) Ekonomik yapı çoğulcu olmalıdır. Ulusal üretim, soyut bir serbest piyasa ekonomisi tutkusuna kurban edilmemelidir. Özel teşebbüsün yetişemediği pahalı teknolojiyi gerektiren yatırımları devlet yüklenmeli ve bu yoldan ekonomik yapıyı değiştirmelidir.

Eleştiri-5) Sanırım ekonomide **“çoğulcu yapı”** dan kast edilen, özel ve kamu işletmelerinin bir arada olmasıdır. Buna bir zamanlar ülkemizde **“Karma Ekonomi”** denirdi.

Aslında bu anlatılan **sosyalist** ekonominin ta kendisidir. Çünkü sosyalizmde kamu işletmeciliği **sadece** toplumsal bir karakter taşıyan üretim ve hizmet birimleri için geçerlidir. Bu büyük işletmelerin dışında varlığını sürdürmek durumunda olan küçük ve orta işletmeler zaten “özel” sektörde kalmak zorundadır. Dolayısı ile sosyalist ekonomi karma ekonomi olmaya devam edecek demektir.

Sosyalist ekonomi sadece “**karma**” olmak zorunda değil, aynı zamanda da “**serbest piyasa**” üzerinden de işlemelidir. Ancak sosyalist serbest piyasa ekonomisi, kapitalist serbest piyasa ekonomisinden **dört** noktada tamamen farklı olması gerekmektedir.

Gerçek bir sosyalist piyasa ekonomisinde;

- 1) Devletin siyasi yönetimi demokratik halk egemenliğinde olmalıdır,
- 2) Büyük, toplumsallaşmış ve stratejik önem taşıyan işletmeler kamulaştırılmalıdır,
- 3) Ulusal ekonominin ekonomik büyüme, dış ticaret, istihdam ve mali politikaları vs. gibi makro büyüklükleri, kamu tarafından oluşturulan bir kurum tarafından uzun, orta ve kısa vadeli olmak üzere ulusal çapta planlanmalı ve koordine edilmelidir.
- 4) Kamu işletmeleri; özerk olmalı, profesyonel işletmeciler tarafından o işletmelerde çalışan emekçilerin demokratik denetimi altında yönetilmelidirler.

Sosyal Demokrasi Hareketin Tarihsel ve Toplumsal Gelişim Koşulları

"Sosyal demokrasi" esasında yüksek derecede sanayileşmiş, gelişmiş ve hatta emperyalist bir konuma gelmiş ülkelerde (Almanya, Fransa, İngiltere vs. gibi) burjuva demokrasisinin bir başka türüdür. Yani sosyal demokraside ekonomik ve sosyal alanda büyük ve tekelci burjuvazi toplumsal ayrıcalıklarını, avantajlarını korumaya devam eder. Dolayısı ile pratikte sosyal demokrasilerde, "sosyalist" demokrasilerde olduğu gibi, "sosyal eşitlik" ten söz edilemez.

Örneğin Almanya'da Siemens, Mercedes, BMW, Volkswagen, Henkel (ünlü çamaşır tozu üreticisi) vs. on binlerce emekçi çalıştıran işletmeler; Deutsche Bank, Commerz Bank vs. gibi finans kurumları ve buna benzer daha onlarca büyük ve tekelci işletmeler özel sektörün elindedir. Hatta Almanya'da eskiden devlet kurumları olan Demir yolları, Posta ve İletişim Hizmetleri vs. bizzat sosyal demokrat ve yeşillerden oluşan Schröder hükümeti tarafından 1998-2005 yılları arasında liberalleşme programına uygun olarak bugün özelleştirilmiş, bu arada bu işletmelerde çalışan veya çalışmayan işçilerin sosyal hakları da büyük çapta budanmıştır.

Avrupalı Sosyal Demokratlar; kendi ülkelerinin büyük ve tekelci sermayelerine emperyalist amaçlarında yardımcı olmak için, Türkiye gibi kendilerine bağımlı, muhtaç ve hatta sömürge olarak gördükleri ülkelerin emekçi ve sosyal hareketlerini vakıflar veya uluslararası kuruluşlar aracılığı ile kendilerine bağlamaya çalışmaktadırlar. Onlar hatta o kadar ileri gitmektedirler ki örneğin eski CHP milletvekillerinden Sayın Onur Öymen defalarca TV tartışmalarında, Avrupalı sosyal demokratların CHP'den Atatürk fikirlerini terk etmesini istediklerini ifade etmiştir.

Kısaca; sosyal demokrasinin siyasi görevi, yüksek derecede sanayileşmiş kapitalist-emperyalist ülkelerdeki işçi hareketinin yüksek ücret alan önemli bir bölümünü topluma egemen olan büyük sermaye ile uzlaştırmaktır. Dev uluslararası şirketlere sahip olan bu ülkelerde sosyal demokrasi hareketinin yukarıda anlattığımız bu uzlaşma görevini yerine getirebilmesinin nesnel ve maddi temelleri vardır. Çünkü bu ülkelerin bu dev şirketleri, tekelci büyük sermayeleri verimli yüksek teknoloji ile büyük çapta sadece kendi emekçilerini sömürmekle kalmazlar, aynı zamanda nerdeyse bütün dünyayı da sömürerek muazzam karlar elde ederler. Elde ettikleri bu karların bir bölümünü de rahatlıkla kendi ülkelerindeki emekçilere, özellikle mühendislere, teknikerlere, kalifiye işçilere, bilim adamlarına, siyasetçilere, hukukçulara vs. öderler ki bunlara da bu ülkelerde genellikle "**Orta sınıf**" derler.

Türkiye’de Sosyal Demokrasi Kuramının Uygulama Koşulları

Türkiye'de sosyal demokrasi hareketinin ne tarihsel olarak bir geçmişi, kökü ve geleneği vardır; ne de nesnel ve maddi olarak sosyal ve siyasi olarak taban tutturma şansı vardır. Çünkü Türkiye büyük burjuvazisinin bütün dünya sömürüsüne katılabilecek bir kapasitesi olmadığı gibi, tam tersine kendisi emperyalizme, küresel finans kapitale bağımlı ve ancak onunla işbirliği yapabildiği sürece kendi ülkesinde egemen olabilmektedir. Şirketlerinin ismi bile (Örneğin Aviva-SA, Toyota-SA vs. gibi) bu işbirliğinin açık sembolleridir.

Türkiye gibi emperyalizme bağımlı kapitalist ülkelerde sosyal demokrasinin en önemli işlevi, yurtsever aydınları, özellikle sola ve sosyalizme eğilimli gençleri sosyalizm hedefinden uzaklaştırarak, "sosyal devlet", "sosyal demokrasi" vs. kavramlarla oyalamaktır. Çünkü emperyalizme bağımlı ülkelerde ya AKP gibi emperyalist işbirlikçisi partiler başarılı olabilir (AKP 10 yıldır bu sayede iktidardadır) ya da sosyalizmi ana hedef olarak seçmiş antiemperyalist yurtsever, ulusal demokratik hareketler başarılı olabilir.

Bu nedenle "Sosyal Demokrasi" kuramı öyle kitaplardan okunduğu gibi genel ve soyut olarak ele alınmamalıdır. Gerçek bilimsel düşünceye göre, her teori uygulanacağı somut koşullarla anlam kazanır. Batı Avrupa'da sanayi devrimini yapan, gelişmiş kapitalist ülkelerinin **işçi hareketi** ile emperyalizme karşı bağımlılıktan ve sömürgelekten kurtuluş için mücadele eden **ulusal demokratik hareketler** birbirleriyle karıştırılmamalıdır. Sosyal demokrasi Avrupa'da, özellikle Almanya'da kapitalizmin emperyalizme dönüştüğü bir dönemde, işçi hareketinin bir bölümü ile o ülkelerdeki büyük sermayenin emperyalist çıkarlarını uzlaştırmaya çalışan dönemin bir işçi hareketi iken, Kemalizm ise emperyalizmin kendi aralarında Osmanlı topraklarını bölüşmesi için açtığı işgal ve talan savaşına karşı direnen bir ulusal demokratik harekettir. Bu tarihsel gerçek hiç bir zaman akıldan çıkarılmamalıdır. Türkiye'de bugün ana muhalefet yapan CHP'nin kurucu ideolojisi **Kemalizm'dir**. Dolayısı ile CHP'nin doğum belgesine antiemperyalizm ve bağımsızlık kanla yazılmıştır.

Günümüzde CHP, 60 yıldır iktidar olamama kompleksini aşabilmek için çeşitli çareler aramaktadır. Bu nedenle çeşitli "yenileşme" ve "değişme" yöntemlerine başvurmaktadır. CHP bu bağlamda özellikle evrensel deneyimlerden, uluslararası sosyalist ve sosyal demokrat hareketlerden yararlanmak istemektedir.

CHP'nin siyasi başarı için yeni arayışları normal ve gereklidir. Ancak bu bağlamda "Kaş yapayım derken göz çıkarma" tehlikesi de vardır. CHP uluslararası sosyal demokrasi hareketlerinden öğrenirken asla kopyacılığa ve taklitçiliğe başvurmamalıdır. Aslında bu CHP'nin geçmişine ve karakterine de aykırı olur. Çünkü CHP'nin kurucu ideolojisi olan Kemalizm bir bütün olarak yüzde yüz yerli ideolojidir ve Türkiye'nin o zamanın koşulları içinde somut olarak geliştirilmiş düşüncelerdir. M. Kemal Atatürk bilimsel olan, akılcı olan her düşünceden yararlanmıştır; fakat bu düşünceleri inceden inceye irdeleyerek ve ülkenin somut koşullarının süzgecinden geçirerek faydalanmıştır.

Türkiye'de Acil Olan Siyasi Görev

Şimdi günümüz Türkiye'sine dönersek eğer; bırakalım **Sosyal Demokrasiyi** veya **sosyalist** demokrasiyi ülkemizde bugün daha doğru dürüst işleyen bir burjuva demokrasisi bile yoktur. Türkiye'deki demokrasi **melez** bir demokrasidir. Yani yarı feodal, yarı modern, yarı despotik, yarı dikta bir rejimdir. Bu demokrasi 1980 askeri faşist darbesinin bütün izlerini hala içinde taşımaktadır. Türk demokrasisi içinde taşıdığı bütün bu gerici, faşist izleri henüz silmeden, şimdi de AKP iktidarıyla bu demokratik normlar çok daha çarpıtılmış ve hatta büyük ölçüde yürürlükten büsbütün kaldırılmış, bir polis ve korku imparatorluğu kurulmuşken gelecekle ilgili teori ve tasarılar üzerinde tartışmak aslında pek te anlamlı değildir.

12 Eylül 1980 faşist askeri darbesinin Türk demokrasisine bıraktığı ve günümüzde AKP tarafından tepe tepe kullanılan bu **antidemokratik** öğeler şunlardır:

- İfade, Basın, Örgütlenme Özgürlükleri üzerinde bir dizi yasal engeller,
- Siyasi Partilere uygulanan % 10 seçim barajı,
- Siyasi parti liderlerine despot ve sulta olma şansı tanıyan siyasi partiler ve seçim yasası,

- Milletvekillerine tanınan olağanüstü yasal dokunulmazlık,
- Milletvekili yerine sadece siyasi parti seçimine dayanan Seçim sistemi,
- Emekçilerin çalıştıkları işletmelerde yönetime katılamaması,
- Yargının yürütmeden bağımsız ve tarafsız olmaması vs.

12 Eylül 1980 faşist askeri darbenin mirasçısı AKP; bu çarpık, melez demokrasiyi çok daha fazla çarpıtmış, adeta bir polis devleti oluşturarak korku imparatorluğu yaratmıştır. Daha iki yıl önce, 12 Eylül 2010 tarihindeki referandumda topluma kabul ettirdiği Anayasa değişiklikleri ile yargıyı büsbütün yürütmenin etkisi ve denetimine geçirmiştir. 12 Eylül'den miras aldığı hiçbir anti demokratik düzenlemeyi değiştirecek yasa çıkarmamıştır.

Sosyal Demokrasi veya sosyalist demokrasi bütün bunlar geleceğin projeleridirler. Biz bugüne bakmalıyız. Bugünü doğru-dürüst kuramayan yarını hiç kuramaz. Bugün için en acil olan, en yakıcı olan Türk demokrasisini 12 Eylül'ün faşist kalıntılarından temizlemektir. Bugünün en önemli ve ivedili siyasi görevi, 12 Eylül'ün antidemokratik mirasını tepe tepe kullanan; emperyalizme, bölücülüğe ve gericiliğe hizmet eden AKP iktidarından kurtulmaktır.

Kısaca, ulusal çapta günümüzün **en yakıcı demokrasi görevi, AKP'yi iktidardan uzaklaştırmaktır!** Çünkü ancak o zaman demokrasimizi sakatlayan bütün bu 12 Eylül faşist tortulardan kurtulacak siyasi bir ortam oluşacak, o zaman gerçek demokrat bir iktidar kurulmasının yolu açılacaktır!

Mehmet ÇAĞIRICI

mehmet.cagirici@politikadergisi.com [2]

Yorumlar

- [Bilim/Kuramsal](#) [3]

Kaynak URL (16/05/2024 - 14:09 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/sosyal-demokrasi-kurami-ve-elestirisi-ii>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/mehmet-cagirici>

[2] <mailto:mehmet.cagirici@politikadergisi.com>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>